

na Travniku št. 277. l. nadst. (eno
skupaj tudi, pa raspodiljanje lista)

Prejeto se na plačilo vankarica
quarta, tudi v naslednjem letu.

Plača se na vsaki rok za
sebi, če se enkrat samo, enkrat
tisoč, če dvakrat, 3 gold., če trikrat,
10 s. v. n. — Pouch tega je vsak
krat 30 s. na štampilj.

DOMOVINA.

TEČAJN.

LIST 8.

Velja po polti polijana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 50. s., za
četrt leta 30 s. Kdor sam po-
stavlja, plača za celo leto sumo 2 g. 40
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Naročila pisma in reklamacije
se pošiljajo vredništva.
Poznamo listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Šohar-Jovja na Travniku
po 5 soldov.

Nova postava zastran šolskega nadzora.

Naznanila je v poslednjem listu „Domovina“, da je potrdilo Nj. veličanstvo novo šolsko postavo. Imeli smo že lani mnogokrat priliko, marsikaj o navedenem uravnavanju šolstva priobčevati. Dosihmal je bil nadzor nad ljudskimi šolami, vsaj na vidno, v cerkvenih rokah. Neposredna viša šolska oblast je bil v vsaki škofiji konsistorij. Konsistorij je sestavljen iz kanonikov stolne cerkve in lahko še iz katerih drugih duhovnikov in celo tudi neduhovnikov, ki se kličejo konsistorijalni svetovavci. Eden izmed kanonikov je imel naslov višji šolski nadzornik in je opravljal v imenu konsistorija šolska opravila in vse pisarje. Predsednik konsistorija in za vse odgovoren je bil škof. Ta viša škofijska šolska oblast pa ni imela pravice, delati, kar bi bila hotela; nad njo je bilo o. k. namestništvo ali deželno poglavarstvo in potle ministerstvo za uk. in. bogočastje. Pri deželni vladi so se obravnavale šolske reči v zborih namestništvih svetovavcev, v katerih so s poročevali posebni šolski poročevalci. Bili so tudi pri vsakem namestništvu šolski svetovavci, in naj višji deželni nadzorniki, kateri so hodili tudi vsako leto enkrat ali dvakrat šole po deželi ogledavat. Bili sta pa ali po dva taka nadzornika ali po eden sam, kakor je dežela večja ali manjša. Kjer sta bila dva, imel je eden srednje šole (gimnazije, realne, realne gimnazije, v Trstu pomorsko akademijo, itd.) pod sabo; uni pa niče, ljudske šole. Pri našem primorskem namestništvu v Trstu sta dva šolska svetovavca, eden duhovnega stanu za ljudske šole, drugi svetovnega stanu za vse druge obliče. V njuno področje spadajo vse primorske dežele, Goriško, Trst in Istr. (kar so tudi ljudskih šol) škofije, 4 konsistoriji. Glod na šolsko upravo so bile razdeljene vse ljudske šole v šolske okraje (Schuldistricte), kateri so se vjemali z dekanijami, to je vse šole v eni dekaniji so bile en šolski okraj. Okrajni nadzornik je bil navadno dekan, včasih pa tudi kateri drugi fajmošter. Vse dopise so dobivali od konsistorija in vsa svoja sporočila so pošiljali konsistoriju, kateri je bil srednik med njimi in drugimi vladinimi šolskimi oblastmi. — Zavoljo tega, ker so imeli neposredne (bližje) šolsko nadzorništvo duhovni, se je reklo, da ima

*) Nek samostalen delokrog je pa imel tudi višji nadzornik.
Vr.

šolstvo „cerkov“ v rokah. Da je bila cerkev prava gospodinja ali oblastnica ljudskega šolstva, so ne bo upal trditi nihče, kdor dosedanjo razmero pozna; bila je, kar se tiče uprave, le bolj pooblaščenka država, izvrševalca ministrskih in namestništvih ukazov in naredeb. Sicer se pa ne sme tajiti, da se je ponujalo dovolj prilik njenemu vplivu.

Kakó je bilo pa v srednjih šolah? Srednje šole niso bile podložne cerkveni oblasti, ampak naravnost namestništvu. Vsled konkordata so imeli škofje to to pravico, da so smeli pošiljati na ogled in posluh svojega „komisarja“, ki je bil navadno kak kanonik, pa ne nadzornik ljudskih šol. Ta škofjski komisar je pri šol enkrat ali dvakrat v letu v šole, poslušal tó pa tam po razredih razlaganje iz nekterih predmetov, in sporočil potle ustneno škofu, kar je zapazil. V principu je bila ta pravica škofjstev res jako tehtna, y djanji pa naj vemo, kako jo!

Po novi postavi bo šolstvo vse drugače uravnano.

Narpoprej moramo omeniti, da (kakor v mnogih drugih vnanjih državah že davno poprej) je obveljalo tudi pri nas v Avstriji lani načelo „ločenja cerkve od šole.“ Cerkevna oblast se je skrhila na zgolj versko reči; v vseh drugih ozirih pridržuje država nar višo oblast sama sebi. Tako tudi v šolskih zadevah. Zatorej se mora zdaj cerkev nadzora nad šolami odpovedati in vse svetni državni oblasti prepustiti; razun verstva, ki ga ima po vseh šolah cerkevna oblast oskrbovati. K verstvu in z njim vred v področje cerkvenih oblastnikov spada tudi služba Božja za šolsko mladino. Po tem takim nastopijo zdaj na mesto dosedanjih nove, vse na novo uravnane šolske gosposke. Troje koles bo gonilo novo šolsko uro. Ta 3 kolesa se bodo klicala „šolska svetovavstva“, in sicer „deželno“ (Landesschulrath) za vse deželo ali kronovino, „okrajno“ (Bezirksschulrath) za vsak politički okraj in „domačo“ (Ortschulrath) za domačo šolo. Nar pred, že to dni, se ima osnovati naj višo deželno svetovavstvo; ono bo potle uravnavalo spodnji dve, okrajno in domačo. — Kako pa bodo ta svetovavstva sestavljena? Dasi je — kakor smo rekli — sploh obveljalo načelo: „ločitev cerkve od šole“, ni vendar v novi postavi ojstro in do pičice izvršeno to načelo, in to prenapeto liberalce jako bode. V vsakem svetovavstvu, namreč, bodo tudi duhovni, kot zastopniki cerkvene oblasti. Sosebno važno je to, da daja

Podlistek.

Posteno srce.

Sem prava sirotica,
To vé že vsaka stvar;
Zapuščena sem tiča,
Pa komu je to mar?
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Po travnikih sem hodil,
Cvetice sem si bral;
Je vir mi kol'ce pódil,
Ah vse je čas pobral!
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Bil jaseu sem ko zora,
V obrazu ves cveteč;
Bil krepak sem, ko gora,
Tud tega zdaj ni več.
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Ko tiček sem prepeval,
Zdaj vpadlo mi srcé;

Vse za se sem ogreval,
Zdaj-komaj me trpe.
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Za mano je letela
Skušnjava tud' kak čas,
Vse gaje mi naštelá:
To bil je hud modras.
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Iplo nježno ja življenje
Mladosti moje tok;
Al' žalost, skrb, troljónje
Mi zgrablo ga iz rok.
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Imel sem ljube stáre,
Njih več na svetu-ni;
Imel sem tud' továre,
Bog vé, kdo njih živi.

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé

8.

Imel sem pridno ženo,
Goloba bila skup;
Sva delala pošteno —
Tud' to je šib' na 'kup.

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé.

9.

Mi deca bila zala
Je upanje, pomoč,
Pa smrt jo je pozvala
Od mene v zemljo proč.

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé

10.

Imel sem polno kašče,
Zadosti bil bogat,
Zdaj živno zadnje rašče,
Sem moral e'lo prodat';

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé.

11.

11.

Imel sem lepe njive,
Lep venci žabtnih trt,
Nesreče pa so krive,
Da zdaj sem ves zatrt.
Ostalo vendar je,
Posteno mi srcé.

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé.

12.

Ah šlo je vse po vodi;
Zdaj star, sem gluh, bolav,
In slepea kdo me vodi?
Peha me vsak na stran.

Ostalo vendar je

Pošteno mi srcé.

13.

Me bodo pokopali,
Na uni pojdem svet;
Ko vsi pa bomo vtali,
Jaz klical bodem svet:
Ostalo vendar je
Posteno mi srcé!

Josip Purlani.

nova postava fajmoštru ali dotičnemu dužnemu pastirju *virilen glas v domačem svetovavstvu*, to je, da celó treba ni, da bi ga kdo volil ali imenoval za svetovavca; pravico, biti v svetovavstvu, ima že sam na sebi, kot fajmošter ali dužni-oskrbnik. To določbo v izvornem vladnem načrtu šolske postave so nekateri deželni zbori (kakor n. pr. Dunajski, Tržaški itd.) tako spremenili, da so duhovnom virilni glas odrekli, češ, da izklenjeni naj sicer ne bodo iz svetovavstva, pa pravico, biti njega udje, naj imajo samo, ako bodo za to izvoljeni. Tako spremenj njih postav ni hotelo ministerstvo prečloviti cesarju za potrdbo. Pa tudi takih postav ni dalo potrditi, v katerih je našlo, da se je dovolilo duhovščini več oblasti in več vpliva, kakor ga jej je bilo odkazane v načrtu vladinem. V tem zmislu sta bila n. pr. preuredila izvorni ministerski načrt zbora Ljubljanski in Tiroljski. Da se pa vse šolstvo zdajci po vseh deželah po enakem kopitu uravná, dal je minister Hasner (minister za uk in bogočastje) tistim deželam, katerih postava ni potrjena, poseben ukaz, kakor smo uni-krat omenili. Zavaljo tega pa vsi časniki ministra grajajo in očitajo mu, da se ne drži ustavnih pravil in kreg, po katerih mora, če se kaka nova postava ne potrdi, še na dalje stara veljati. *) Toda pustimo to; mi v Gorici novo, veljavno postavo imamo; pogledjmo, kako se bodo nova naša svetovavstva sestavljala in kakšno bodo njihovo področje!

Deželno šolsko svetovavstvo.

Udje o k. dež. šolsk. svetovavstva po §. 34 so: 1. Predsednik: cesarski deželni poglayar (cesarski namestnik) ali pa njegov pooblaščenec; 2.) dva deželna odbornika, pooblaščenca od d. odbora; 3.) en poročevavec (referent) za administrativno in gospodarsko šolsko zadevo; 4.) dva katoliška duhovna; 5.) dva uda izmed učiteljev, katerih eden bo ob enem deželni šolski nadzornik.

Za oskrbovanje verskih zadev tistih deželnih prebivavcev, kateri nimajo nobenega uda svoje vere v svetovavstvu, izvoli ono (svetovavstvo) za vsako versko spoznavo enega izrednega svetovavca (consultore, Beirath), kateri se bo vdeležoval naj in določivno glasoval v vseh rečeh, ktere se nanašajo na šolo njegove vere.

Pod deželnim svetovavstvom (§ 33) bodo: 1.) Učilišča in odgojilnice, ktere spadajo v področje okrajnih šolskih svetovavstev; 2.) Pripravljalnice za učitelje in učiteljice ljudskih šol in c. k. normalna šola v Gorici; 3.) srednje šole (gimnaziji, realni gimnaziji in realke), dalje privatne in specialne šole (n. pr. kupčijske), ktere se štejejo v vrsto srednjih šol, kolikor so podložno višemu vodstvu ministerstva za uk in bogočastje.

§ 35. Ude dež. šolsk. svetovavstva pod štev. 3, 4, 5 (v § 34) imenuje po nasvetu ministerstva za uk in bogočastje cesar. Kar se tiče duhovnov, se dogovori ministerstvo z dotičnimi višimi cerkvenimi oblastmi, zastran administrativnega referenta pa z ministerstvom za notranjstvo.

Udje deželn. šolsk. svetovavstva pod štev. 2, 4, 5 opravljajo svojo službo navadno 6 let.

(Dalje prih.)

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država.

Nj. veličanstvi cesar in cesarica pojedeta 8. marca v Zagreb; od ondod se podá cesar na Reko in Pulj (Polo), cesarica pa se vrne na Dunaj. Iz Pulja se nam piše, da se v naglici dve ladiji „Greif“ in „Elisabeth“ napravljate za prepeljavanje Nj. vel.

Grozna nesreča je zadela v saboto, 20 t. m., dopoldne avstrijsko pomorstvo. V nedeljo že se je bila razglasila po Gorici novica, da je nastal na cesarski fregati „Radecki“ ogenj, da se je razgnala in potopila; vse, kar je bilo na-nji, da je zgubljeno. Časniki in privatni listi donašajo zdaj vse polno več ali manj zanesljivih nadrobnih vestí, ki to nezgodo žalibog potrjujejo. Bilo je na ladiji 380 mož; od teh se ni reši-

lo ko samih 23, pa še med temi je 5 težko, pet lahko ranjenih. Gotovega, kje in kako je ogenj nastal, ali se je parni kotel razpočil, ali pa da je ogenj prišel do smodnika, (kterega je bilo čez 100 centov) se še nič ne ve; znabiti, da bodo vedeli ranjenci kaj povedati. Zgodila se je pa ta grozopolna nesreča 10 morakih milj proti severo-zahodu od Visa (Lissa) Dalmaciji nasproti, kjer je bila leta 1866 morska bitva. Namenjena je bila fregata v Trst, in sicer (oh, kako se osoda z ljudmi igra!) k slavnosti, ko se bodo spuščala v morje ravno v spomin omenjene zmage pri Visu novoizdelana ladija „Lissa!“ — Fregata „Radecki“ je bila izdelana na Angleškem l. 1855. Kanonov je imela 29, moči za 300 konj. — Mnogi, ki so bili na fregati, so zapustili družino; mislimo si žalost!

Volitev! To je zdaj mémo slovenskega programa naj glasovitejši predmet na dnevnem redu slovenskem. V Trstu volitve, v Ljubljani volitve, na Štajarskem volitve!

V Trstu so volitni dnevi: za meščane 25. februarja, 3. 9. 15. marca; za okoličane pa svetoga Jožefa dan, 19. marca. Vsa okolica spada v 6 volitnih okrajev. Ne manjka se jih, ki delajo na to, da bi se okoličanom vse podrló; sosebno se boji lahonska stranka, ki v mestu zvenec nosi, razumnih in sposobnih izvoljencev od slovenske strani, kateri bi jej utegnili kolikor toliko vodo kaliti. Zato je priobčila neka zvitá buča zapeljiv sastavek v „Tricster-Zeitung“-i, v katerem se svetujejo gg. Cegnarju, Zor-u in Piao-u, naj bi se odpovedali kandidaturi. G. Cegnar resno spodbija ta dopis v „Primorea“ in ni mu mar se kandidature odpovedati. — V mestu zmora brž ko ne tista predrzna stranka, ktero poznamo že od lanskega julija meseca; znabiti pa vendar, da se jej zadnji hip kaj podere, ako se namreč uno razkropljeno stranke kolikaj zedinijo in poraxumejo. Naj pa bo izid volitev, kakoršen koli, važno bo gotovo, kar se bude letos v novem Tržaškem starešinstvu obravnavalo.

V Ljubljani ste se imele tudi v kratkem stranki, narodna in nemškutarška, meriti. Vse do zadnjega moža, se je mislilo, da pošljete obe v volitni boj. Volilo se bude, kakor v Trstu, mestno starešinstvo. Ali, kaj beremo v poslednjih „Novicah“? „Kakor slišimo—pišejo „N.“—je odbor narodnega polit. društva „Slovenijo“ edinih misli o tem, da se ne udeleži volitev za mestni odbor.“

Na Štajarskem se imata voliti dva poslanca za deželni zbor v Gradcu, Narodna kandidata sta v Mariboru dr. Dominkuš, v Celji g. Iv. Žuža. Njima nasproti nemška stranka vse žile in še več ko žile napenja.

Ogerski zbor je sklican za 20. dan aprila t. l. Dotistega časa mora biti volitne borbe konec.

Državni zbor.

Zbornica poslanska. Uni teden je interpellal dr. Toman ministra za nauk in bogočastje zastran (tudi za Kranjsko veljajočega) ukaza od 10. t. m. zadevajočega šolski nadzor. Na to interpellacijo je odgovoril g. minister Hasner 23. t. m. Rekel je, da je to za to storil, ker je dolžan občne državne postave izvrševati; razun tistih določb v šolski postavi od 25. maja 1868, katerih izpeljava je prepuščena deželnim zborom, da se nahajajo v njej tudi taki paragrafi, ki so kar uravnost že z razglašenjem postavno moč zadobili, te da je moral on izvršiti brž ko mu je bilo gotovo, da ni presv. cesar nekterim deželam zavaljo predaleč sezajočih preuredb dotičnih dež. zborov postave potrdil. Storil da ni ne več ne manj, kot vzel nadzor duhovskim oblastim in izročil ga svetnim. O tem odgovoru se je začel razgovor, v katerem je posl. Toman ministrovo opravičbo s tehtnimi razlogi spodbijal; govorili so tudi še nekteri drugi poslanci; obveljala je pa na zadnje vendar le ministrova.

Dalmatinski poslanec Ljubiša je sprožil dobro podprto interpellacijo zastran jeziške ravnopravnosti v Dalmaciji, kedaj in kakó da misli ministerstvo § 19. izvršiti. — Radovedni pričakujemo odgovora.

Prestrojenje državnega zbora po neposrednih volitvah in pomnoženju poslancev je neki ministerstvo od-

*) Glej spodaj odgovor ministrov na dotično dr. Tomanovo interpellacijo v zbornici poslanski. Vr.

ložilo za ugodnejše čase; po časnikih pa se to vprašanje še vedno rešeta. To isto velja tudi o porazumku s Čehi in drugimi narodi. — Poljska resolucija ni prišla še v zbornico.

Vnanje države.

Konferencija v Parizu je vzela to dni odgovor grške vlade na znanje in jo z njim zadovoljna. Med Turki in Grki je ropot — prisiljeno prijateljstvo.

Domači novičar.

(Čestni odbor okolice goriške) je imel 16. t. m. prvo redno sejo v Gorici (v pisarnici, ki si jo je najel pri svojem tajniku gosp. E. K. za mesnicami hišna številka 86, II. nadstropji); nazočili so bili vsi odborniki. Poglavitna zadeva na dnevnem redu je bilo to, da se je imela najti in ustanoviti podlaga, t. j., da se je imelo določiti načelo, po katerem naj bi se zalagali stroški za potrebe skladovnih cest. Protresali so se trije nasveti. Prvi Dolijakov: Naj se razvrsté vse katastralne občine v 3 razrede po tem, ko imajo več ali manj koristi od skladovnih cest, tako, da bi imele plačavati občine v primeri 3, 2, 1. To razume se tako: Če je odmorjen na tretji razred on odstotek, mora skladati drugi razred dva, prvi 3 0/10 na izravno davke. Drugi nasvet je predložil g. baron Tacco: Naj plačujejo za letos vse občine brez razločka po 10 odstotkov priklada k izravnim davkom; to bi znašalo blizo polovico tega, kar se za letošnje neobhodne stroške potrebuje, drugo polovico naj bi občine z delom (rabotami) opravljale. Zadnjič je nasvetoval dr. Žigon: Stroške za načrtavanje in predelavanje skladovnih cest, za umetna dela, za cestarja in za pisarnično potrebščino naj zalagajo vse občine skladovnega okraja po enaki primeri; skladovne ceste vzdržavati pa morajo praviloma posamne županije, vsaka v svojem okoliščji; kako polajšanje naj bi se dovolilo tistim katastralnim občinam, ktere imajo že samo dosti občinskih poti in ki so daleč od skladovnih cest.

Po dolgem, živahnem razgovorjanji in protresanji vseh treh predlogov, se je potrdil na zadnje enoglasno Dolijakov nasvet in vsled tega bodo razvrstjene vse katastralne občine tako-le:

I. razred: Bukovica, Čepovan, Dornberg, Št. Ferjan, Gargar, Gradišče (Gradiškuta), Št. Martin, Št. Peter, Povma, Podgora, Prvačina, Gorenja in Doljenja Vertojba, Vogersko.

II. razred: Bilje, Cerovo, Št. Mavr, Orebovlje, Solkau, Višnjevok.

III. razred: Št. Andrež, Kozana, Kronberg, Gabrije, Lazno, Lokvo, Miren, Roč, Ravnica, Rublje, Rupa, Sovodnje, Šempas, Trnovo, Tribuša, Vrtoče, Vipolže.

Tudi zaradi doklad za tekoče leto je bila borba dolga in huda. Le gledé na to, da je popravljenje Dornberške ceste silno in neogibno potrebno in da bi dotični stroški, ako bi se hotelo še dalje odlašati, od leta do leta više naraščali, in da je treba zraven tega nekoliko tudi za Čepovansko in Brisko ceste skrbeti—so se gg. odborniki porazumeli in s težkim srcem sklenili priklad na izravne davke, namreč, za občine I. razreda po 21 odstotkov, II. razreda po 14 0/10, in III. razreda po 7 0/10.

Vse občine vrstjene v I. razr. plačajo skupaj 22 tisuč 585 gold. izravnega davka in doucsejo tedaj po 21 odstotnem prikladu . . . . . 4742 gld.
vse občine II. razreda plačujejo skupaj 7100 gold. izr. davka, torej donaha 14 0/10 priklad . . . . . 995 "
vse občine III. razreda, ki plačujejo skup 17 tisuč, 365 gld. davkov, bodo imele zložiti po 7 0/10 dokladi . . . . . 1215 "
tedaj se nabere vsega skupaj za leto 1869 6952 gld.

900 in toliko goldinarjev bo treba za šest cestarjev in za pisarnične stroške. Po odbitih teh stroških se je odmenila za letos polovica za silna (nujna) dela na Dornberški cesti in ostala polovica v enaki primeri za vzdržavanje Čepovanske in Briske ceste. Za prevzetje popravljanja Dornberške ceste se razpiše konkurs; pisane ponudbe se bodo prejemale 14 dni po razglašenji razpisa. Zastran navažanja grušca (hrupeža, glčrije) se razpiše poseben konkurs, in-ta na podlagi mnenja, ki ga je podal c. k. stavbeni urad. To bo namreč tako:

Vsa cesta se razdeli v 5 daljav ali kosov in navžlanje grušca za vsak teh kosov se oddá prevzemnikom posebej.

(Razglas odbora Goriškega.) Preteklo nedeljo 21. t. m., je bila že vsa Gorica—v Italiji Prilopljjenih in raztrošenih po mestu je bilo vse polno (natisnenjih) razglasov v zmislu tiste nemirne stranke, ki bi rada spravila Gorico pod Italijo. Oklic govori o goriških izseljencih, o taboru Šempaskem, čes, da ga je vlada skrivši napravila, da je z njim Lahs dražila; govori o dogodkih v Palmi kot nasledku tabora, zaradi katerih je zdaj mnogo Goričanov v pravdo zapletenih; grozi vladi (avstrijski) itd. Nesrečnim Goričanom naroča, naj bi se začeli oblačiti v druzo v znamenje žalosti.—Mnogi prilastujejo ta razglas glasovitemu F-u; mi pa skraj ne moremo verjeti, da bi se ta mož, kterega razumnost je obče priznana, s takimi otročarijami pečal.

(Novo imenovaní professor na c. k. gimnaziji v Gorici) je g. Ivan Psenner, zdaj v Kopru (Tiroljco, zna italijanski.)

(Delalni muzej) je ljudem odprt vsako nedeljo in vsak zadnji četrtok meseca od 11. ure do eno popoldne, to pa samo, kedar ni vreme deževno in da ni po tleh blatno; (če ne, bi prinesli obiskovavci vse polno blata v muzejno dvorano)

(Požarni gasivci v Gorici) so na novo vpeljani. To so rokodelci, kteri se ob nedeljah v gašenji vadijo. Poznajo se po rudočeh obšitih kapah, ki jih zmirom nosijo. Tudi med g. Ritterjevimi fabriškimi delavci v Stradobah so se napravili posebni gasivci.—S tem se je zadostilo potrebi, ktero smo v Gorici o vsakem požaru živo čutili.

(V Trnovskem gozdu) so zavdali 9. t. m. eni volkinji s strihuinom ter pripeljali jo par dni pozneje v Gorico. Klatita se pa po gozdu še en medved in en ris. Teh poslednjih gostov ni bilo videti v Trnovskem gozdu od leta 1866.

(Predolska železnica.) Nadjamo se, da odsihmal bo ta železnica stalni predelek v „Domovini“ kakor že zdaj, kar je nekaj časa sem. Tako dobro napreduje ta zadeva, da bi se pred dvema mesecema nikdo ne bil veroval, da pojde tako vse po godu. Malo kedaj je kak časnik tak „fiško“ doživel, kakor preširni organ Potabeljske stranke v Trstu — „Cittadino.“ — Dne 19. t. m. so podpisali na Dunaji pooblaščenca Tržaške in Rudolfove družbe tisto pogodbo zastran zedinjenja teh dveh družtev, o kteri smo že v poslednjem listu nekaj povedali. Glavne točke tega porazumka so to-le: Rudolfova železnična družba se je zavezala, da spelje železnico od Beljaka naprej do morja čez Predel, in skoz Gorico v Trst, in da se bode dela lotila brž ko jej vlada dovoljenje podeli. — Tržaško-Goriško Predolsko društvo neha; toda dva njega uda (gg. Hektor vit Ritter Zahonsky in Henrik Escher stopita v izvrševavni odbor Rudolfove železnice, ki se ima lotiti nemudoma pogajanja, da dobi dovoljenje za delanje železnice in da doseže poročtvo zastran obresti itd. — Ko bo dovoljenje podeljeno, stopijo trije udje Goriško-Tržaškega društva v upravno (oskrbovavno) svetovalstvo Rudolfovega društva. — Kapitale za delanje ceste preskrbite kreditnica avstrijska in angleško avstrijska banka, vsaka enako toliko. S tema posojilnicama je pogodba tudi že podpisana. — Za Predolsko črto je tedaj zdaj vse paravano in pripravljeno ter ne manjka več druzega, nego da vlada prevzemni Rudolfovi družbi dovoljenje podeli. Vlada pa je navezana na dotične sklepe obeh zbornic državnega zbora. Nadjamo se pa, da ne bode nikakih težav, odkar se je Rudolfovka spremislila. Dokler je ona bila nagajena na Potablo, imela je tudi svoje možé (in znabiti večino) v zbornicah, ki so bili zoper Predel in bi bili glasovali za Potablo; ali zdaj je vse nam ugodno. Živio Predel!

(Na Gradu pri sv. stopnjicah nad Mirnom pri Gorici) se bere že nekaj let sem sv. evangeli slovenskim ljudem—po italijanski. Gospod dopisnik „Dom.“ se jako huduje zaradi tega in ima prav. Za zdaj nočemo priobčiti dopisa; prosimo pa tiste, ki imajo v tej zadevi kaj ukazati, naj bi to neprilichnost brž odpravili, da se ne bodo ljudje še v cerkvi pohujševali.

(Čuden sklep!) Slavno starešinstvo v Št. Petru (pri Gorici) je prve dni t. m. sklenilo, da ondašnja že stara šola — neha! Zakaj? Za to, ker ste Vrtojbi odpadli in bi ni moglo Št. Peter za vzdrževanje šole nekaj soldov prikladu naložiti. Otroci naj hodijo v Gorico — pravijo starošine — saj pravega sadu ni šola Št. Peterška prav za prav nikoli donášala. O drugi priliki ta sklep enmalo pojasnimo.

(Tiskovna pravda „Domovinina.“) G. učitelj Jern. Troha nam je to dni iz Trsta naznanil, da je „obošil pravdo z nami na ovok,“ in sicer vsled tega, kar mu je došlo od tukajšnje sodnije. O listu, v katerem nam g. ex-tožnik to naznanja, znabiti prihodnjič kaj več. — Od sl. o. k. okrožno sodnije nismo prejeli še nikakoga naznanila.

Gospodarske stvari.

Pozimska misli umnega gospodarja.

Spis. P. — ski. (Glej list 4.)

Druga voja gospodarstva — za našo deželo naravnost — je vinoreja. Tudi v tej umu v poslednjih letih nekoliko naprej prišli, pa napredok je tako majhen, da ni v razmori s sedanjim vekom — ki se v obče „vok znanosti in znanjeh“ imenuje. — Tudi ne napredujemo vtrje drugim zapadnim narodom, ker se preračun držimo starih navad, in se nóbémo resno poprijeti naukov tistoga neprécehljivega rojaka, ki se je rodil pod trto, med trjami živeli, koji se je trudil iz zgolj ljubezni do nas, za nas delal do zadnjega zdihljeja, pa tudi za nas — prikrašal si življenje. — Ne mislim tukaj pisati o vinoreji, ker ni pravi prostor za njo — tukaj — omeniti pa hočem toliko, da brez Vertovčevih del (spisov) bode Ipavski in briški vinorejce pravi revčok. — Kje pa se dobivajo toliko hvaljene bukve rajne. Vertovca? bode marsikteri prašal. Odgovorjam mu: „Kmetijska kemija“ — ključ oolega kmetijstva — dobiva se pri vsakom bukvarji. „Vinoreja“ pa je vže vsa razprodana; živa potreba je, da bi se v drugič tiakala (z gajšico). Goriska kmetijska družba bi storila naj plemenitpajše delo, ako bi založila tisek (Vinoreje), in sicer s listimi novci, ki so od vis. vlade namenjeni marljivim vinorejcem v darilo (premi); ter nekoliko sto iztisov med praste kmetovalce razdelila, kar bi gotovo več hasnilo, nego darila, ki dolete v obče grajščake ali premožnejše kmete. S tem bi kmetijska družba opitno pokazala, da joj je kmetijstvo pri srcu — pa bi si tudi obudila občirniše spoštovanje pri slovenskih kmetih, a deželi gotovo več koristila, nego a sto „Alti o memorioh, ki nam celo nič ne koristijo.“

Ozrvši se po naši deželi zapazimo, da nekterp sosenske napredujejo v vinoreji bolj, a druge celo malo. Ako pregledamo na tanko različni napredek, najdemo temul neovrgljive vzroke, ki se opirajo na znanje. V dokaz temu hočem potrditi le z enim zgledom, sicer ne mislim nikogar ne hvaliti ne grajati, ampak stvar nepristrano zapisati, kakor je v resnici. Priletni Ipavci mi bodo pridrili, da Kamenska vina so zadobila v novejših letih posebno pri Kranjcih in Tržačanih pošteno ime, koterega pred 10-20. niso imela. Kupci so tedaj zahajali rajši v druge kraje polnit, n. p. v Selc, Batuje itd., kjer so našli boljše kapljico; a zdaj se je stvar skoro raj preobrnila. Vzrok temu je:

a.) Po novejših kamenskih in skriških nogradih so zasajene veči del le dobre trte (obžalujem, da ne morem reči. slakne) n. p. grganja, përgola, zelene, sladki črn, drobna glera itd. b.) Večina vinorejcev mandá po tri krat vse trte, postavlja grojzdko na jaano, pa jih proti solncu obrača. c.) Srenjski možje odnašajo kolikor morejo trgatov. (Lani so te soseske naj zadnje na Goriskem začele trgati). d.) Za čisto posodo in hladno kleti skrbé mnogo več, nego nekda. — Pa to ni napredok čoz nob, pri kmetijstvu gre le počasi — posebno pri malih kmetijah; velike škodo lahko delajo bogatini, ki imajo polne listnice. — Vže od 1844 hodijo „Novice“, pozneje vsi drugi slov. časniki z ene žiljeve roke v drugo, „Vinoreja“ in „Kemija“ ste bili tod vže o njih rojstva priljubljeni knjigi. Kar so bralci iz bukev v djanje spravili, v tem so jih posnemali sosedje, ter tako se je boljšalo vse od leta do leta.

(Konec prih.)

En glasovir.

je na ponudbo v najem. Kdor ga želi imeti, naj se oglasi v prodajavnici Seitz-evi v semeniščni ulici, cerkvi nasproti.

Borsni kurs 24. t. m. Metall. 62:—; narodno posojilo 68:—; London 121:80; adžjo srebra 120:25; cekini 5:76.

Loterijske številke. V Trstu 20. t. m. 13, 25, 40, 78, 93.

Žitna cena v Gorici: Pšenica po 2 gold. 50 kr.; (gold.) do 2:60 (goriški kaznanik); turšica 1:40; turšica bela 1:35; ječmen, delan 2:80 do 3; nedelan 1:70; fižol 2:— do 2:20; ajda 1:32; oves 1:35.

Minutem. K. R. v K. in V. G. v P. Propozna. Pesmi sprejemamo samo od pisatelj, katerim so znana pravila, po katerih se pesmi skladajo, in kateri imajo zraven občno omiko in sposobnosti tudi pravé pevsko šilo.

OGLASNIK.

Prodajavnica materialnega in baronega blaga zraven kavarne „Commoreio“ blizo cerkve sv. Ignacija na Travniku, je vnovič odprta in bogato založena z vsem, kar spada v to vrsto blaga. — Postrežba bo hitra in dobra, cene v primeri z drugimi te sorte prodajavnicami nizke; torej je lahko zanašati se, da bodo obilno kupovavecva njo zahajalo.

Gostilnica (nekda Trojer-jeva) na trgu sv. Antona št. 1 v Dunajskem predmestju je od 1. februarja t. l. vnovič odprta in z dobrimi vini in izvrstno kuhinjo oskrbljena. — Nizka cena jedi in prijač, urna postrežba in pa dobri konjaki (štale) vabijo vljudno č. goste, katerih gre torej prav obilno pričakovati.

Klein Zimmerputzer mehr!

Englische Kautschuk-Glanz-Pasta

zum dauerhaftesten, schönstem billigsten Selbsteinlassen aller Gattungen Fussböden.

Diese höchst vortheilhafte Erfindung unterscheidet sich von den vielen zum Einlassen in Verwendung kommenden Lacken u. s. w. hauptsächlich dadurch, dass vermöge ihrer höchst gelungenen chemischen Zusammensetzung und Legirung mit Kautschuk die Pasta eine eigenthümliche Zähigkeit erhält, die für die Dauerhaftigkeit enorme Vortheile bietet, daher ein damit eingelassener Fussboden allen Strapazen trotzt und bei einiger Nachhilfe jahrelang schön bleibt, ohne frisch eingelassen zu werden.

Die Arbeit ist einfach und kann von jedem Kinde vollzogen werden.

Eine Schachtel sammt Belehrung fl. 1.30.

Haupt-Dépot bei F. Müller in Wien, VI. Bez.

Hirschengasse Nro. 8, wohin die schriftlichen Aufträge erbeten und gegen Einsendung des Betrages oder Postnachnahme prompt effectuirt werden. Emballage per Schachtel 10 kr.

Kemmelbach, 4. Septemher 1868.

Euer Wohlgebören!

Ich ersuche um 6 Schachteln Kautschuk-Glanz-Pasta für harte Parquetten; die, welche ich im Septemher, bei Ihnen kaufte, habe ich zu meiner vollen Zufriedenheit verwendet.

J. v. Neitel.

Lauschnitz am 7. Oktober 1868.

Herrn F. Müller!

Ersuche um 12 Schachteln Kautschuk-Pasta, ich habe dieselbe probirt und Ihrer Lobpreisung würdig gefunden u. s. w.

M. Mihal.